

ГАЛУЗЕВИЙ СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

ПОГОДЖЕНО
Заступник міністра освіти і науки
України

ПОГОДЖЕНО
Заступник міністра праці та
соціальної політики України

« _____ » _____ 200_р.

« _____ » _____ 200_р.

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

молодшого спеціаліста
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 0305 Економіка та підприємництво
(шифр та назва галузі знань)

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ
5.03051001 Товарознавство та комерційна діяльність
(код і назва спеціальності)

КВАЛІФІКАЦІЯ

товарознавець-комерсант
(код і назва кваліфікації)

Видання офіційне

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Київ

2009

**ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ
освітньо-професійної програми підготовки**

Освітньо-кваліфікаційний рівень

Молодший спеціаліст

Галузь знань

0305 Економіка та підприємництво
(шифр та назва згідно з Переліком 2006)

Напрямок підготовки

6.030510 Товарознавство і торговельне підприємництво
(шифр та назва згідно з Переліком 2006)

Спеціальність

5.03051001 Товарознавство та комерційна діяльність
(шифр та назва згідно з Переліком 2007)

Міністерство освіти і науки України

“ПОГОДЖЕНО”

Департамент вищої освіти

_____ Я.Я. Болюбаш
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ ___ ” _____ 2009 р.

М.П.

Інститут інноваційних технологій і змісту освіти

_____ К.М. Левківський
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ ___ ” _____ 2009 р.

М.П.

Голова підкомісії з товарознавства і торговельного підприємництва НМК з економіки та підприємництва

_____ А.А. Мазаракі
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ ___ ” _____ 2009 р.

М.П.

Керівник закладу-розробника

Керівник розробки

Начальник управління кадрової політики, кооперативної освіти і науки – директор НМЦ “Укоопосвіта”

Начальник управління кадрової політики, кооперативної освіти і науки – директор НМЦ “Укоопосвіта”

_____ Л.Г. Войнаш

_____ Л.Г. Войнаш
(підпис) (прізвище та ініціал)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

“ ___ ”

_____ 2009 р.

“ ___ ” _____ 2009 р.

М.П.

ГАЛУЗЕВИЙ СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

МОЛОДШОГО СПЕЦІАЛІСТА
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 0305 Економіка та підприємництво
(шифр та назва галузі знань)

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ
5.03051001 Товарознавство та комерційна діяльність
(код і назва спеціальності)

КВАЛІФІКАЦІЯ

ТОВАРОЗНАВЕЦЬ-КОМЕРСАНТ
(код і назва кваліфікації)

Видання офіційне

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Київ

2009

Передмова

ГСВОУ _____-0_
(позначення стандарту)

І РОЗРОБЛЕНО
робочою групою Міністерства освіти і науки України

ВНЕСЕНО
Навчально-методичним центром Укоопспілки “Укоопосвіта”
(назва базового вищого навчального закладу)

2 ЗАТВЕРДЖЕНО ТА НАДАНО ЧИННОСТІ

Наказом Міністерства освіти і науки України
від _____ р. № _____

3 ВВЕДЕНО ВПЕРШЕ

4 РОЗРОБНИКИ СТАНДАРТУ

Войнаш Лідія Герасимівна – директор Навчально-методичного центру Укоопспілки “Укоопосвіта”;

Василевська Валентина Василівна – методист Навчально-методичного центру Укоопспілки “Укоопосвіта”;

Середницька Людмила Петрівна – викладач-методист коледжу економіки і права Вінницького кооперативного інституту;

Долбілова Людмила Іванівна – викладач-методист Полтавського кооперативного технікуму;

Ломкова Юлія Володимирівна – методист Навчально-методичного центру Міністерства аграрної політики України;

Олексієнко Олена Юріївна – викладач-методист, заступник директора Дніпропетровського технологічно-економічного технікуму

Цей стандарт не може бути повністю чи частково відтворений, тиражований та розповсюджений без дозволу Міністерства освіти і науки України.

Зміст

1. Галузь використання	7
2. Нормативні посилання	7
3. Визначення	8
4. Позначення і скорочення	8
5 Розподіл змісту освітньо-професійної програми та максимальний навчальний час за циклами підготовки (додаток А)	8
6 Нормативна частина змісту освітньо-професійної програми	9
7 Державна атестація осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах	9
8. Анотації дисциплін нормативної частини освітньо-професійної програми та структурно-логічна схема їх викладання	12

Вступ

Освітньо-професійна програма (ОПП) є галузевим нормативним документом, у якому визначається нормативний термін та зміст навчання, нормативні форми державної атестації, встановлюються вимоги до змісту, обсягу й рівня освіти та професійної підготовки фахівця відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня певного напрямку.

Цей стандарт є складовою галузевого стандарту вищої освіти і використовується під час:

- розроблення складової галузевого стандарту вищої освіти (засоби діагностики якості вищої освіти);
- розроблення складових стандартів вищої освіти вищих навчальних закладів (варіативні частини освітньо-професійної програми підготовки фахівців та засобів діагностики якості вищої освіти);
- розроблення навчального плану, програм навчальних дисциплін і практик.

**ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ
освітньо-кваліфікаційної характеристики**

Освітньо-кваліфікаційний рівень

Молодший спеціаліст

Галузь знань

0305 Економіка та підприємництво
(шифр та назва згідно з Переліком 2006)

Напрямок підготовки

6.030510 Товарознавство і торговельне підприємництво
(шифр та назва згідно з Переліком 2006)

Спеціальність

5.03051001 Товарознавство та комерційна діяльність
(шифр та назва згідно з Переліком 2007)

Міністерство освіти і науки України

“ПОГОДЖЕНО”

Департамент вищої освіти

_____ Я.Я. Болюбаш
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ ___ ” _____ 2009 р.

М.П.

Інститут інноваційних технологій і змісту
освіти

_____ К.М. Левківський
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ ___ ” _____ 2009 р.

М.П.

Голова підкомісії з товарознавства і торгове-
льного підприємництва НМК з економіки та
підприємництва

_____ А.А. Мазаракі
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ ___ ” _____ 2009 р.

М.П.

Керівник закладу-розробника

Керівник розробки

Начальник управління кадрової політики,
кооперативної освіти і науки – директор НМЦ
“Укоопосвіта”

_____ Л.Г. Войнаш
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ ___ ” _____ 2009 р.

М.П.

Начальник управління кадрової політики,
кооперативної освіти і науки – директор НМЦ
“Укоопосвіта”

_____ Л.Г. Войнаш
(підпис) (прізвище та ініціал)

“ ___ ” _____ 2009 р.

ГАЛУЗЕВИЙ СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

молодшого спеціаліста

(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 0305 Економіка та підприємництво

(шифр та назва галузі знань)

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

5.03051001 Товарознавство та комерційна діяльність

(код і назва спеціальності)

КВАЛІФІКАЦІЯ

товарознавець-комерсант

(код і назва кваліфікації)

Чинний від _____
(рік – місяць - число)

1. Галузь використання

Цей стандарт поширюється на систему вищої освіти: органи, які здійснюють управління у галузі вищої освіти; інші юридичні особи, що надають освітні послуги у галузі вищої освіти; вищі навчальні заклади всіх форм власності, де готують фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня **молодший спеціаліст,**
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

галузь знань **0305 Економіка та підприємництво** ,
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність **5.03051001 Товарознавство та комерційна діяльність,**
(код і назва спеціальності)

освітній рівень **неповна вища освіта,**
(назва освітнього рівня)

кваліфікація **товарознавець-комерсант,**
(код і назва кваліфікації)

з предметної галузі діяльності **забезпечення процесу реалізації товарів;**
(для освітньо-кваліфікаційних рівнів: молодший спеціаліст)

з нормативним терміном навчання (денна форма) **два роки** .
(років, місяців)

Цей стандарт установлює:

- нормативну частину змісту навчання у залікових одиницях, засвоєння яких забезпечує формування компетенцій відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики;
- рекомендований перелік навчальних дисциплін і практик;
- нормативний термін навчання за очною формою навчання;
- нормативні форми державної атестації.

Право на реалізацію ОПП мають вищі навчальні заклади при наявності відповідної ліцензії, виданої уповноваженим органом виконавчої влади.

2. Нормативні посилання

У цьому стандарті використано посилання на такі нормативні документи:

- Порядок розроблення стандартів вищої освіти, внесення змін до них та здійснення контролю за їх дотриманням, затверджений наказом МОН України від 10.11.2007 р. №897 та інші діючі нормативні документи обов'язкового застосування;
- НДУ 01-2002 Нормативний документ України. Система стандартів вищої освіти, внесення змін до них та здійснення контролю за їх дотриманням. Основні положення;
- ГСВОУ_07 Галузевий стандарт вищої освіти України. Освітньо-кваліфікаційна характеристика;
- ДК 003:2005 Національний класифікатор України: класифікація професій;
- ДСВО 01-98 Перелік напрямів та спеціалізацій, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями;
- ДСВО 02-98 Перелік кваліфікацій за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями;
- ДСВО 03-98 Освітній рівень базової вищої освіти;
- ДСВО 05-98 Освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста.

3. Визначення

У цьому стандарті використано терміни та відповідні визначення, що подані у НДУ 01-2002.

4. Позначення і скорочення

У даному стандарті застосовуються такі скорочення назв циклів підготовки, до яких віднесено блоки змістових модулів

ГСЕ(01) – гуманітарної та соціально-економічної підготовки;

МПН(02) – математичної, природничо-наукової підготовки;

ПП(03) – професійної та практичної підготовки.

5 Розподіл змісту навчання та навчального часу за циклами підготовки, навчальними дисциплінами й практиками.

5.1 Освітньо-професійна програма передбачає такі цикли підготовки:

- цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки,

- цикл математичної та природничо-наукової підготовки, забезпечують певний освітній рівень;*

- цикл професійної (професійно-орієнтованої) та практичної підготовки, що разом із попередніми циклами забезпечує певний освітньо-кваліфікаційний рівень.

5.2 Розподіл змісту програми підготовки фахівця та навчальний час за нормативною та варіативною частинами програми підготовки, навчальний час за циклами підготовки, кількість навчальних годин/кредитів вивчення кожної з навчальних дисциплін і практик нормативної частини програми підготовки подано у таблиці Додатка А.

* Найменування циклу визначається з урахуванням особливостей освітньої галузі, в яку входить напрям(спеціальність) підготовки

Додаток А

Таблиця розподілу змісту освітньо-професійної програми та максимальний навчальний час за циклами підготовки

Термін навчання(років)	два
Максимальний навчальний час загальної підготовки (академічних годин/кредитів/ кредитів ECTS)	4320/80/120
Максимальний навчальний час за циклами (академічних годин/ національних кредитів/ кредитів ECTS.	4320/80/120
- гуманітарної та соціально-економічної підготовки	* 15±5 %
- математичної та природничо-наукової підготовки	* 15±5 %
- професійної та практичної підготовки	* 70±10%

(Встановлені обсяги розподілу максимального навчального часу за циклами)

6 Нормативна частина змісту освітньо-професійної програми

Нормативна частина ООП (Додаток Б) охоплює перелік нормативних, тобто обов'язкових для вивчення, дисциплін, обсяги навчального часу й форми контролю за такими циклами:

- Дисципліни гуманітарної і соціально-економічної підготовки;
- Дисципліни природничо-наукової та фундаментальної підготовки;
- Дисципліни професійної й практичної підготовки (Додаток Б).

Дисципліни гуманітарної і соціально-економічної підготовки формують світоглядні, психологічні, загальноекономічні та соціально-комунікативні компетенції випускників.

Дисципліни природничо –наукової та фундаментальної підготовки забезпечують фундаменталізацію теоретичних знань, формують основні професійні компетенції.

Дисципліни професійної й практичної підготовки забезпечують теоретичну підготовку та здобуття практичних умінь за спеціальністю і формують професійні компетенції.

7 Державна атестація випускників, які навчаються у вищих навчальних закладах

На державну атестацію виноситься система компетенцій, визначена у ГСВОУ-____ «Галузевий стандарт вищої освіти України. Освітньо-кваліфікаційна характеристика».

Державна атестація випускників здійснюється державною екзаменаційною комісією.

Державна атестація проводиться у формі комплексного державного екзамену з дисциплін циклу професійної й практичної підготовки: товарознавства, комерційної діяльності, організації і технології торговельних процесів, економіки торгівлі, основ менеджменту, основ маркетингу.

Присвоєння кваліфікації випускникам здійснює Державна екзаменаційна комісія.

Нормативні дисципліни

Цикл підготовки (термін навчання – 2 роки)	Загальний навчальний час		
	академічних годин	національних кредитів	кредитів ECTS
1. Нормативна частина			
1.1. Цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки	756	14	21
1.2. Цикл математичної, природничо-наукової підготовки	540	10	15
1.3. Цикл професійної та практичної підготовки	1728	32	48
Всього за нормативною частиною	3024	56	84
2. Варіативна частина			
2.1. Цикл дисциплін самостійного вибору навчального закладу	1296	24	36
Всього за 2 роки	4320	80	120

Перелік, обсяг та вид контролю нормативних навчальних дисциплін та практик

	Навчальна дисципліна/практика	академічних годин	національних кредитів	кредитів ECTS	вид контролю
1	Цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки				
ГСУ– 01	Основи філософських знань	54	1	1,5	залік
ГСУ– 02	Культурологія	54	1	1,5	залік
ГСУ– 03	Фізичне виховання	216	4	6	залік
ГСУ– 04	Українська мова (за професійним спрямуванням)	54	1	1,5	екзамен
ГСУ– 05	Іноземна мова (за професійним спрямуванням)	216	4	6	залік
ГСУ– 06	Основи правознавства	54	1	1,5	залік
ГСУ– 07	Історія України	54	1	1,5	залік
ГСУ– 08	Соціологія	54	1	1,5	залік
	Всього за циклом гуманітарної та соціально-економічної підготовки	756	14	21	
2	Цикл математичної, природничо-наукової підготовки				
ПНФ – 01	Вища математика	108	2	3	залік
ПНФ – 02	Безпека життєдіяльності	54	1	1,5	залік
ПНФ – 03	Основи екології та безпеки товарів народного споживання	54	1	1,5	залік
ПНФ – 04	Інформатика та комп'ютерна техніка	162	3	4,5	екзамен, залік
ПНФ – 05	Основи психології	54	1	1,5	залік

ПНФ – 06	Етика бізнесу	54	1	1,5	залік
ПНФ – 07	Політекономія	54	1	1,5	залік
	Всього за циклом математичної, природничо-наукової підготовки	540	10	15	
3	Цикл професійної та практичної підготовки				
ПП – 01	Товарознавство	486	9	13,5	екзамен
ПП – 02	Основи стандартизації, метрології та управління якістю	54	1	1,5	залік
ПП – 03	Основи охорони праці	54	1	1,5	екзамен
ПП – 04	Організація і технологія торговельних процесів	108	2	3	екзамен
ПП – 05	Обладнання підприємств торгівлі	108	2	3	залік
ПП – 06	Комерційна діяльність	108	2	3	екзамен
ПП – 07	Основи маркетингу	108	2	3	екзамен
ПП – 08	Основи менеджменту	108	2	3	екзамен
ПП – 09	Основи торговельного підприємництва	54	1	1,5	залік
ПП – 10	Економіка торгівлі	108	2	3	екзамен
ПП – 11	Логістика	54	1	1,5	залік
ПП – 12	Бухгалтерський облік	108	2	3	екзамен
ПП – 13	Навчальна практика	108	2	3	екзамен
ПП – 14	Технологічна практика	162	3	4,5	залік
	Всього за циклом професійної та практичної підготовки	1728	32	48	

Анотації дисциплін нормативної частини освітньо-професійної програми та структурно-логічна схема їх викладання

І. ДИСЦИПЛІНИ ЦИКЛУ ГУМАНІТАРНОЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

ГСЕ-01. Основи філософських знань

Мета: вивчення напрямів історико-філософської думки. Формування філософської культури, мислення. Пізнання навколишнього світу та самого себе.

Предмет: найзагальніші та універсальні взаємозв'язки й взаємовідносини людини, природи та світу.

Змістові модулі: Місце філософії в самопізнанні людини. Основні джерела філософії. Філософія в системі культури. Філософія Стародавнього світу. Філософія європейського середньовіччя та епохи Відродження. Філософія Нового часу. Філософія XIX – XX століть. Філософська думка в Україні. Філософський аналіз суспільства. Проблема буття у філософії. Духовний вимір людського буття. Основи філософського вчення про розвиток. Основний зміст пізнавальної діяльності. Філософська концепція людини. Цінності в житті людини і суспільства.

Місце у структурно-логічній схемі: висхідне, передуює вивченню [ГСЕ-02].

ГСЕ-02. Культурологія

Мета: набуття знань про сутність культури як форми людської діяльності, ознайомлення з фундаментальними досягненнями світової і вітчизняної культури, розкриття єдності та різноманітності культур світу, показ значення культури в життєдіяльності людини та соціальних груп, її роль у творчості та вдосконаленні особистості, гуманізації соціальних відносин.

Предмет: культура як система потенційних та актуальних цінностей, їх зміст призначення у системі суспільних відносин.

Змістові модулі: Поняття, структура та функції культури. Культура та цивілізації. Походження та головні етапи розвитку культури. Первісна культура. Культура Античності. Культура Середньовіччя. Культура епохи Відродження та Просвітництва. Європейська культура XIX – XX ст. Культура східних слов'ян. Культура Київської Русі. Українська культура XIV – XVII ст. Українська культура XVIII – XIX ст.. Українська культура XX ст. Національна культура в сучасній Україні. Єдність і взаємозалежність світової та національної культур.

Місце у структурно-логічній схемі: після вивчення [ГСЕ-01], передуює вивченню [ГСЕ-07, ПП-11].

ГСЕ-03. Фізичне виховання

Мета: забезпечення підтримки та розвитку фізичного і морального здоров'я, комплексного підходу до формування розумових та фізичних якостей особистості.

Предмет: процес підтримання загальнофізичної та професійної працездатності.

Змістові модулі: Містить теоретичний та практичний розділи. Теоретичний розділ: зміст, організація та методика індивідуальних тренувань; способи самоконтролю за станом свого здоров'я; розвиток фізичних якостей, профілактика травматизму. Класифікація фізичних вправ. Практичні заняття спрямовано на вирішення конкретних завдань з фізичного виховання студентів з допомогою використання програмних видів спорту: легка атлетика, спортивні ігри (волейбол, баскетбол, футбол, настільний теніс, бадмінтон), плавання, гімнастика. Особиста гігієна, гігієнічні норми та вимоги до місць занять. Правила запобігання фізичної перевтоми, перетренування, перенапруги. Формування вміння застосовувати фізичні вправи з метою активного удосконалення індивідуальних та професійних якостей.

Місце у структурно-логічній схемі: висхідне.

ГСЕ-04. Українська мова (за професійним спрямуванням)

Мета: формування необхідної комунікативної спроможності в сферах професійного усного і письмового спілкування, навичок практичного володіння мовою в різних видах мовленнєвої діяльності.

Предмет: обсяг з лексики та граматики мови, що дає можливість здійснювати професійне спілкування та одержувати необхідну професійну інформацію.

Змістові модулі: Основні вимоги до мовлення, особливості професійного спілкування, мовленнєвий етикет спілкування. Лексичні, морфологічні, синтаксичні норми сучасної української мови в професійному спілкуванні. Складання професійних документів.

Місце у структурно-логічній схемі: висхідне.

ГСЕ-05. Іноземна мова (за професійним спрямуванням)

Мета: формування необхідної комунікативної спроможності в сферах професійного та ситуативного усного і письмового спілкування, навичок практичного володіння іноземною мовою в різних видах мовленнєвої діяльності в обсязі тематики, що обумовлена професійними потребами.

Предмет: обсяг з лексики та граматики іноземної мови, що дає можливість здійснювати професійне спілкування.

Змістові модулі: Фонетичні норми іноземної мови. Лексичний матеріал, знання якого забезпечує студентам можливість вести бесіду з фаху та

одержувати інформацію з іноземних джерел, а також граматичний матеріал – нормативна граматика іноземної мови. Аудіювання та мовлення. Вивчаюче читання з визначеною кількістю невідомих слів (із використанням словника). Особливості діалогу професійно-орієнтованого характеру, можливих при виконанні професійної діяльності. Мовленнєвий етикет спілкування: мовні моделі звертання, ввічливості, вибачення, згоди тощо. Розгляд функціональних ситуацій професійної діяльності, тема яких пов'язана з діяльністю в сфері торгівлі. Лексичний мінімум комп'ютерних технологій.

Місце у структурно-логічній схемі: після вивчення [ГСЕ-04], передуює вивченню [МПН-04, ПП-07].

ГСЕ-06. Основи правознавства

Мета: формування основоположних знань з теорії держави і права, конституційного права, основ цивільного, сімейного, адміністративного та кримінального права; вмінь орієнтуватися в чинному законодавстві, застосовувати теоретичні знання у практичному житті; навичок роботи з нормативно-правовими актами, правильно застосовувати правові норми у виробничо-службовій діяльності.

Предмет: право як регулятор суспільних відносин у різних сферах суспільного життя.

Змістові модулі: Основи теорії держави, загальне поняття права, норми права. Джерела, система та реалізація права. Поняття законності та правопорядку. Правопорушення та юридична відповідальність.

Поняття конституційного права. Україна – соціальна, правова, демократична, незалежна держава. Конституційні форми правління, державного устрою і політичного режиму України. Права, свободи і обов'язки людини і громадянина. Народовладдя в Україні. Система органів державної влади.

Поняття цивільного права та цивільно-правових відносин; цивільно-правові угоди, представництво в цивільному праві, зобов'язальне право. Шлюбно-сімейне законодавство.

Адміністративна відповідальність та інші заходи адміністративного примусу. Загальне поняття кримінального права та кримінальної відповідальності. Поняття трудового права. Трудові права та обов'язки. Трудовий договір. Робочий час. Трудова дисципліна. Дисциплінарна відповідальність.

Місце в структурно-логічній схемі: висхідне, передуює вивченню [МПН-07, ПП-07, ПП-08, ПП-09].

ГСЕ -07. Історія України

Мета: формування розуміння сутності історичних перетворень, що відбуваються в сучасній Україні; почуття патріотизму, історичної науково обґрунтованої свідомості.

Предмет: історична діяльність і суспільне життя українського народу в соціально-політичній та державотворчій сферах суспільств.

Змістові модулі: Вплив природничо-географічних факторів на розвиток історії України. Найдавніша історія України. Утворення і розвиток ранньофеодальної держави Київська Русь. Галицько-Волинське князівство. Українські землі під владою Литви та Польщі. Причина та джерела виникнення козацтва. Запорозька Січ. Визвольна війна українського народу середини XVII століття. Утворення козацької держави. Соціально-економічний та політичний розвиток України в другій половині XVII – XVIII століть. Українські землі у складі Російської та Австрійської імперії у першій половині XIX століття. Початок національного Відродження. Українофіли. Політико-адміністративний статус західноукраїнських земель, виникнення українських політичних партій. Україна на початку XX століття. Українське національно-державне відродження 1917 – 1920 років. Утворення УНР. Радянська Україна в 20 – 30-х роках XX ст. Західноукраїнські землі в 20 – 30-х роках XX ст. Україна в період Другої світової війни 1939 – 1945 років. Післявоєнна відбудова і розвиток України у 1945 – 1950 роках XX ст. Україна в умовах десталінізації (1953 – 1964 рр.). Україна в середині 60 – 80-х років XX ст. Відродження незалежності України. Незалежна Україна в сучасному світі.

Місце у структурно-логічній схемі: після вивчення [ГСЕ-01], передуює вивченню [ГСЕ-08, МПН-08].

ГСЕ-08. Соціологія

Мета: формування розуміння сутності соціального життя, соціальної структури суспільства, навичок аналізу соціальних явищ і процесів.

Предмет: соціальна організація, соціальна життєдіяльність та соціальний розвиток людини та суспільства.

Змістові модулі: місце і роль соціології в системі суспільствознавства. Сучасний етап розвитку соціологічної науки. Суспільство як соціальна система, його соціальна структура. Соціальні інститути та організації. Соціологія конфлікту, причини соціальних конфліктів, їх класифікація, механізм, структура та функції. Шляхи гармонізації суспільних відносин в українському суспільстві. Соціальні процеси. Соціологічні концепції релігії. Методика організації конкретних соціологічних досліджень. Економічна соціологія. Соціологія менеджменту та праці. Політична соціологія. Соціологія особливості. Молодіжна субкультура. Соціологія сім'ї. Демографічна ситуація в Україні. Соціологія гуманітарної сфери. Науковий прогрес та його соціальні наслідки.

Місце у структурно-логічній схемі: після вивчення [ГСЕ-06, ГСЕ-07], передуює вивченню [МПН-05, ПП-07, ПП-08].

ЦИКЛ МАТЕМАТИЧНОЇ, ПРИРОДНИЧО-НАУКОВОЇ ПІДГОТОВКИ (МПН)

МПН-01. Вища математика

Мета: формування базових математичних знань для розв'язування задач у професійній діяльності, вмінь аналітичного мислення та математичного формулювання економічних задач.

Предмет: загальні математичні властивості та закономірності.

Основний зміст: Елементи лінійної алгебри. Елементи векторної алгебри та аналітичної геометрії. Вступ до математичного аналізу. Диференціальне числення функції однієї змінної. Функції багатьох змінних. Інтегральне числення функції однієї змінної. Диференціальні рівняння.

Місце у структурно-логічній схемі: висхідне, передуює вивченню [МПН-04, МПН-07, ПП-10].

МПН-02. Безпека життєдіяльності

Мета: формування системи теоретичних та прикладних знань із правових, економічних і організаційних питань захисту людини від впливу негативних факторів середовища існування та праці.

Предмет: процеси взаємодії людини із зовнішніми та внутрішніми факторами навколишнього середовища.

Основний зміст: Правові, нормативно-технічні та організаційні основи забезпечення безпеки життєдіяльності (БЖД). Теоретичні основи БЖД. Людина в структурі системи “Людина – навколишнє середовище”. Середовище в структурі системи “Людина – навколишнє середовище”. Забезпечення захисту.

Місце у структурно-логічній схемі: після вивчення [ГСЕ-08, МПН-03], передуює вивченню [ПП-03, ПП-11].

МПН 03. Основи екології та безпеки товарів народного споживання

Мета: вивчення основних понять екології та природокористування, формування екологічного світогляду.

Предмет: закономірності взаємодії елементів природних екологічних систем, виробничі відносини між людьми в процесі використання природних ресурсів.

Основний зміст: Теоретичні та практичні аспекти екології. Екологічні фактори та їх взаємодія. Основні екологічні закони. Охорона та раціональне використання поверхневих і підземних вод, здійснення контролю за їх станом. Охорона та раціональне використання атмосферного повітря, здійснення контролю за її станом. Радіологія. Екологія людини. Енергетика та екологія. Екологічні аспекти природокористування. Механізм виникнення економіч-

них втрат від нерационального природокористування. Екологія продуктів харчування та її значення для здоров'я людини; екологічні аспекти виробництва непродовольчих товарів. Утилізація твердих відходів від виробництва товарів народного споживання. Сучасні екологічні проблеми в Україні.

Місце у структурно-логічній схемі: після вивчення [МПН-02], передує вивченню [ПП-01, ПП-02, ПП-04].

МПН-04. Інформатика і комп'ютерна техніка

Мета: формування сучасного рівня інформаційної та комп'ютерної культури, набуття практичних навичок роботи на сучасних ПК і використання сучасних інформаційних технологій для розв'язування різноманітних задач у процесі навчання у ВНЗ та роботі за фахом.

Предмет: програмне забезпечення сучасних ПК, формалізація та алгоритмізація сучасних обчислювальних процесів.

Основний зміст: Інформаційні технології, їх роль і місце у сучасному суспільстві. Програмне забезпечення сучасних інформаційних систем в економіці та тенденції його розвитку. Архітектура та принципи функціонування ПК. Технологія роботи у середовищі графічної операційної системи Windows 95, 98. Технологія створення, редагування та показу презентацій засобами програми Power Point. Формалізація та алгоритмізація обчислювальних процесів. Основи побудови локальних комп'ютерних мереж і їх місце у сучасних інформаційних системах, мережеві засоби Windows. Технологія створення, редагування та форматування електронних таблиць і діаграм, а також математична обробка й аналіз даних у середовищі MS Excel. Технологія створення, редагування та форматування текстових документів засобами MS Word. Інформаційні системи в економіці та можливість їх побудови засобами сучасних СУБД. Поняття бази даних, технологія проектування, структури бази даних, а також редагування та корегування основних об'єктів СУБД Access. Основи програмування, автоматизація робочих процесів у середовищі MS Excel, а також у середовищі Access засобами мови високого рівня Visual Basic for Application. Інтерфейс користувача та технологія роботи у мережі Internet.

Місце у структурно-логічній схемі: після вивчення [ГСЕ-05, МПН-01], передує вивченню [ПП-10, ПП-12].

МПН-05. Основи психології

Мета: формування знань щодо сутності та особливостей психології, основних психологічних явища, психології взаємодії людей, формування іміджу ділової людини.

Предмет: механізм формування та функціонування психіки людини, закономірності психологічних процесів, етичні норми поведінки особи.

Основний зміст: Психологія як наука та її зв'язок з іншими науками. Психіка людини, її сутність і функції. Психологія особи. Можливості розвит-

ку і саморозвитку особистості, задатки та здібності. Особливості професійної діяльності в галузі: працездатність, режим праці та відпочинку, мотивація праці. Психологічний та етичний зміст професійного спілкування, ефективність спілкування. Теорія взаємовідносин у групі. Взаємини та ставлення.

Місце у структурно-логічній схемі: після вивчення [ГСЕ-01, ГСЕ-02], передує вивченню [ПП-02, ПП-05, ПП-06, ПП-07].

МПН-06. Етика бізнесу

Мета: надання знань щодо закономірностей етики ділового спілкування й етикету ділової людини.

Предмет: етика ділових відносин.

Основний зміст: Поняття про етику як науку. Завдання етики. Професійна етика. Етичні норми й нормативи. Сутність і зміст етики ділових відносин. Принципи етики, їх зміст. Категорії етики ділових відносин у бізнесі. Етичні принципи. Етика бізнесу, її зміст. Поняття про етикет, його форми і правила. Соціально-економічні аспекти бізнесу. Бізнес і суспільні інтереси. Бізнес і приватні інтереси. Відносини власності і бізнес. Професійна культура бізнесової діяльності. Основи ділового протоколу.

Місце у структурно-логічній схемі: після вивчення [ГСЕ-01, ГСЕ-02], передує вивченню [ПП-04, ПП-06, ПП-09].

МПН-07. Політекономія

Мета: формування у студентів системи знань про економічні відносини як суспільну форму виробництва. Проблеми ефективного використання обмежених виробничих ресурсів і шляхи забезпечення суспільних потреб у різних суспільно-економічних формаціях.

Предмет: економічні відносини в їх єдності з продуктивними силами, політичними, ідеологічними, національними та іншими інститутами суспільства.

Основний зміст: Місце політекономії в системі економічних наук, мета і функції політекономії. Політекономія – наукова основа економічної політики. Економічні категорії та закони. Методи дослідження соціально-економічних явищ. Виробництво та його основні чинники. Суспільний продукт. Економічні потреби, їх суть і роль у розвитку виробництва.

Економічний вибір та економічна поведінка товаровиробника. Абсолютна та відносна обмеженість економічних ресурсів та їх основні види. Виробничі можливості і крива “трансформація”. Принцип раціональності.

Закон спадної дохідності виробництва та механізм його впливу на поведінку виробника.

Відносини власності в економічному житті суспільства.

Товарне виробництво та товарно-грошові відносини. Загальні основи ринку. Підприємництво, його суть, мета та основні форми. Принципи та види підприємницької діяльності.

Процес зародження капіталізму як принципово нової економічної формації.

Сутність, особливості і типи перехідної економіки, їх основні ознаки. Завдання реформування економічної системи.

Роль держави в ринковій економіці. Суспільний продукт і його форми. Національний дохід як дохід нації, механізм його розподілу.

Економічне зростання, його механізм та основні типи.

Міжнародна економіка та її роль у зростанні добробуту людської спільноти світу.

Місце у структурно-логічній схемі: після вивчення [ГСЕ-01, ГСЕ-08], передуює вивченню [ПП-08, ПП-09, ПП-10].

ЦИКЛ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ (ПП)

ПП-01. Товарознавство

ПП-01.1. Продовольчі товари

Мета: надання спеціальних теоретичних знань щодо формування та зберігання споживних властивостей товарів упродовж їх життєвого циклу, асортименту та навичок оцінювання споживних властивостей товарів.

Предмет: споживні властивості та асортимент продовольчих товарів.

Основний зміст: Основи мікробіології та харчової гігієни. Розповсюдження мікроорганізмів у природі. Морфологія та фізіологія мікроорганізмів. Основи санітарії та гігієни. Харчові інфекції та отруєння. Гельмінтози, їх профілактика.

Свіжі овочі. Свіжі плоди. Перероблені овочі та плоди. Гриби свіжі і перероблені. Зерно та зернопродукти. Крохмаль, цукор, мед. Кондитерські товари. Смакові товари. Молоко та молочні товари. Харчові жири. Яйця та яєчні товари. М'ясо забійних тварин, птиці та субпродукти. М'ясні товари. Риба та рибні товари. Харчові концентрати.

ПП-01.2. Непродовольчі товари

Мета: надання теоретичних знань щодо формування та зберігання споживних властивостей непродовольчих товарів упродовж їх життєвого циклу, асортименту та набуття навичок оцінювання споживних властивостей товарів, маркування, пакування та зберігання.

Предмет: споживні властивості та асортимент непродовольчих товарів.

Основний зміст: Текстильні волокна і нитки. Тканини. Неткані матеріали. Килимові вироби. Швейні вироби. Трикотажні вироби. Штучне хутро. Вzutтя. Хутряні й овчинно-шубні товари. Господарські вироби з пластичних мас. Побутові товари зі скла. Керамічні побутові товари. Металеві побутові товари. Будівельні товари. Меблі. Товари побутової хімії. Побутові електротовари та домашні машини. Музичні товари. Радіоелектронні товари. Фото- та кінотовари. Спортивні товари. Мисливські та рибальські товари. Шкільні, письмові, канцелярські товари та засоби оргтехніки. Галантерейні товари. Годинники. Парфумерно-косметичні товари.

Місце у структурно-логічній схемі: висхідне, передує вивченню [ПП-02, ПП-04, ПП-07, ПП-09].

ПП-02. Основи стандартизації, метрології та управління якістю

Мета: формування системи спеціальних знань щодо основ стандартизації, метрології та управління якістю.

Предмет: державна система стандартів, нормативні документи щодо стандартизації, метрології та управління якістю товарів.

Основний зміст: мета, завдання, методи та принципи стандартизації. Категорії і види стандартів. Планування робіт із стандартизації. Розробка, затвердження та запровадження стандартів.

Міжнародна стандартизація. Основи метрології.

Управління якістю продукції.

Місце у структурно-логічній схемі: після вивчення [ПП-01], передує вивченню [ПП-04, ПП-07, ПП-09].

ПН-03. Основи охорони праці

Мета: формування знань та вмінь з правових та організаційних питань охорони праці, гігієни праці, виробничої санітарії, безпеки праці та пожежної безпеки, визначених відповідними державними стандартами освіти, а також активної позиції щодо практичної реалізації принципу пріоритетності охорони життя та здоров'я працівників.

Предмет: процеси взаємодії людини з виробничими факторами.

Основний зміст: Правові та організаційні питання охорони праці. Законодавча та нормативна база України про охорону праці. Державне управління охорони праці. Навчання з питань охорони праці. Державний нагляд і громадський контроль за охороною праці. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві. Аналіз, прогнозування, профілактика травматизму та професійної захворюваності на виробництві.

Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії. Загальні положення. Повітря робочої зони. Вентиляція виробничих приміщень. Освітлення виробничих приміщень. Вібрація. Шум, ультразвук та інфразвук. Іонізуючі випромінювання. Електромагнітні поля та електромагнітні випромінювання радіочастотного діапазону. Випромінювання оптичного діапазону. Загальні санітарно-гігієнічні вимоги до розміщення підприємств, виробничих і допоміжних приміщень.

Основи безпеки праці. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів. Безпека при експлуатації систем під тиском. Безпека при вантажно-розвантажувальних роботах. Електробезпека.

Пожежна безпека. Основні поняття та значення пожежної безпеки. Пожежонебезпечні властивості матеріалів і речовин. Пожежовибухонебезпечність об'єкта. Система попередження пожеж. Система пожежного захисту. Система організаційно-технічних заходів.

Місце у структурно-логічній схемі: після вивчення [МПН-02], передує вивченню [ПП-01, ПП-04, ПП-05].

ПП-04. Організація і технологія торговельних процесів

Мета: надання знань щодо організації роботи торговельного підприємства, основних технологічних процесів у торгівлі.

Предмет: методи продажу товарів, їх приймання, зберігання тощо, види торговельних підприємств та їх розміщення.

Основний зміст: Організація і технологія торговельних процесів у роздрібній торгівлі. Роздрібна торговельна мережа. Улаштування роздрібно-торговельної мережі. Організація торговельно-технологічного процесу на роздрібних підприємствах.

Організація і технологія торговельних процесів на підприємствах оптової торгівлі. Товарні склади оптових підприємств, їх улаштування. Технологія складських операцій.

Організація та технологія тарних операцій.

Організація перевезення вантажів.

Місце у структурно-логічній схемі: після вивчення [МПН-05, ПП-01, ПП-05, ПП-11], передує вивченню [ПП-07, ПП-08, ПП-09].

ПП-05. Обладнання підприємств торгівлі

Мета: надання знань щодо торговельної техніки, призначення конструктивних особливостей різних видів і типів машин та механізмів, що застосовуються в торгівлі, підбору торговельних меблів для магазинів і складських приміщень, формування умінь користуватися різними видами та типами обладнання.

Предмет: торговельна техніка, види і типи обладнання, торговельні меблі.

Основний зміст: Науково-технічний прогрес у торгівлі. Меблі й інвентар для торговельних підприємств. Ваговимірювальне обладнання. Електронні контрольно-касові апарати. Холодильне обладнання. Торговельні автомати. Підіймально-транспортне обладнання.

Місце у структурно-логічній схемі: після вивчення [МПН-02, ПП-03], передує вивченню [ПП-01, ПП-04, ПП-06, ПП-09].

ПП-06. Комерційна діяльність

Мета: надання знань щодо комерційної класифікації товарів і послуг, комерційних зв'язків і комерційних служб підприємств, комерційної діяльності в оптовій та роздрібній торгівлі.

Предмет: товарні ресурси та асортимент товарів на торговельному підприємстві.

Основний зміст: Поняття і суть комерційної діяльності. Товари і послуги як об'єкт комерційної діяльності. Основи функціонування оптового ринку. Організація комерційної діяльності в оптовій торгівлі. Організація оптових закупок товарів. Основи формування асортименту товарів на підприємствах оптової торгівлі та управління товарними запасами. Організація оптового продажу товарів та їх постачання у роздрібну торговельну мережу.

Комерційна діяльність у роздрібній торгівлі. Форми та методи досягнення комерційного успіху. Формування асортименту товарів та вивчення попиту населення. Товаропостачання роздрібною торговельною мережею.

Місце у структурно-логічній схемі: після вивчення [ПП-01, ПП-04, ПП-05], передує вивченню [МПН-06, ПП-09, ПП-11].

ПП-07. Основи маркетингу

Мета: формування сучасної системи поглядів та спеціальних знань у галузі маркетингу, набуття практичних навичок щодо просування товарів на ринку з урахуванням задоволення потреб споживачів та забезпечення ефективної діяльності підприємства.

Предмет: загальні закономірності розвитку маркетингу в ринкових умовах, система маркетингу підприємства.

Основний зміст: Концепція маркетингу. Види маркетингу залежно від стану ринку, співвідношення попиту та пропозиції галузі, суб'єктів господарювання. Цілі маркетингової діяльності. Структура системи маркетингу. Контрольовані та неконтрольовані елементи макро- та мікросередовища підприємства. Оцінка кон'юнктури ринку. Отримання та аналіз маркетингової інформації. Маркетингові інформаційні системи. Маркетингові дослідження.

Моделювання поведінки споживача. Оцінка місткості ринку. Сегментація ринків. Пошук нових та вибір цільових сегментів ринку.

Класифікація товарів. Використання марок, упаковки, сервісних послуг у формуванні товарної політики. Створення та впровадження на ринок нових товарів. Аналіз показників конкурентоспроможності товарів. Концепція життєвого циклу товару. Ціноутворення на різних типах ринків. Розробка цінової політики підприємства.

Система товароруху. Чинники, що впливають на структуру каналів збуту. Методи збуту товарів. Види посередників. Реклама, пропаганда, стимулювання збуту, персональний продаж як складові елементи комплексу маркетингових комунікацій. Етапи здійснення рекламної діяльності. Розробка комунікаційної програми. Ефективність комунікаційних заходів. Аналіз конкурентоспроможності підприємства. Стратегічне та оперативне планування маркетингу. Організація та контроль маркетингу підприємства.

Місце у структурно-логічній схемі: після вивчення [ГСЕ-06, ПП-01, ПП-04], передусє вивченню [ПП-06, ПП-08, ПП-09, ПП-11].

ПП-08. Основи менеджменту

Мета: формування сучасного управлінського мислення та системи спеціальних знань у галузі менеджменту, формування розуміння концептуальних основ системного управління організаціями; набуття умінь аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища, прийняття адекватних управлінських рішень.

Предмет: загальні закономірності та принципи формування, функціонування та розвитку системи управління організацією; управлінські відносини.

Основний зміст: Цілі спільної діяльності, суб'єкт і об'єкт управління, управлінські відносини. Розвиток теорії і практики менеджменту. Сучасні парадигми. Рівні та сфери менеджменту. Ознаки і загальні риси організації, їх різновиди. Закони організації, організаційні процеси. Організація як відкрита система. Внутрішнє та зовнішнє середовище організації, етапи життєвого циклу.

Принципи і функції менеджменту. Функції просування товарів. Процес стратегічного планування. Мотивація і основні її компоненти. Змістові та процесуальні теорії мотивації. Сутність. Елементи і процес управлінського контролю, його різновиди. Етапи регулювання: зворотний зв'язок, оцінка виконання рішень, коригування рішень. Елементи організації: обов'язки, повноваження, відповідальність. Делегування діяльності. Побудова організації, організаційне проектування. Елементи організаційних структур. Класифікація організаційних структур управління. Принципи та процеси побудови структур управління. Технологія менеджменту. Система методів: адміністративні, економічні, соціально-психологічні. Сутність і складові процесу

управління. Класифікація управлінських рішень, вимоги до їх якості. Етапи процесу вироблення рішень; фактори, що впливають на процес прийняття рішень. Методи та моделі приймання рішень. Інформаційне забезпечення управління. Види комунікацій, організація комунікаційного процесу. Керівництво і організація, форми влади та впливу. Теорія лідерства. Формальне та неформальне лідерство. Стили управління. Конфліктні ситуації. Модель і стадії розвитку конфлікту. Управлінський вплив на конфлікт.

Місце у структурно-логічній схемі: після вивчення [ГСЕ-06, МПН-05, ПП-06, ПП-07], передусє вивченню [ПП-09, ПП-11].

ПП-09. Основи торговельного підприємництва

Мета: надання знань щодо організації та функціонування підприємницьких структур, формування умінь організації власної справи та забезпечення функціонування підприємства.

Предмет: механізм створення та функціонування власної справи.

Основний зміст: суспільна роль і економічна основа підприємництва. Правові основи та чинники розвитку підприємництва в Україні. Основні професії в підприємницьких структурах. Створення власної справи. Планування підприємницької діяльності. Забезпечення функціонування підприємств торговельного підприємництва. Аналіз діяльності підприємництва. Ризик і страхування в торговельному підприємстві. Державне регулювання торговельного підприємництва. Комерційна діяльність підприємницьких структур.

Місце у структурно-логічній схемі: після вивчення [ГСЕ-06, ПП-01, ПП-02, ПП-04, ПП-06, ПП-07], передусє вивченню [ПП-08, ПП-11].

ПП-10. Економіка торгівлі

Мета: надання знань щодо основ економічної роботи та ціноутворення в торговельних підприємствах різних форм власності; набуття практичних навичок у галузі прогнозування, аналізу господарсько-фінансової діяльності; ринкових можливостей та підвищення рівня результативності торговельної діяльності.

Предмет: теорія і практика господарювання; формування і використання виробничого потенціалу; взаємодія усіх видів ресурсів, організація й ефективність господарської діяльності підприємств.

Основний зміст: Економічна робота. Споживчий ринок товарів і послуг. Роздрібний товарооборот. Мотивація й оплата праці. Витрати підприємства. Ціни та ціноутворення. Доходи та прибуток. Ефективність діяльності підприємства. Ресурси підприємства.

Місце у структурно-логічній схемі: після вивчення [ГСЕ-01, ГСЕ-06, МПН-01, МПН-07, ПП-12], передусє вивченню [ПП-07, ПП-08].

ПП-11. Логістика

Мета: формування умінь та навичок щодо механізму логістичних систем, ефективного управління матеріальними потоками діяльності.

Предмет: загальні закономірності розвитку логістичних систем, особливості і тенденції управління та оптимізація матеріальних потоків.

Основний зміст: Основні поняття та визначення логістики, концептуальні основи логістики. Методи планування і управління виробничими та економічними системами. Методи моделювання логічних систем.

Функціональний логічний менеджмент, зв'язок логістики з основними фундаментальними сферами бізнесу. Управління запасами. Транспортна логістика. Складська логістика.

Підтримка логістичного менеджменту. Інформаційне забезпечення логістичного процесу.

Місце у структурно-логічній схемі: після вивчення [ПП-01, ПП-02, ПП-05], передує вивченню [ПП-04, ПП-06, ПП-07, ПП-08, ПП-09].

ПП-12. Бухгалтерський облік

Мета: надання знань щодо обліку господарських операцій діяльності торговельних підприємств різних форм власності; поняття бухгалтерського балансу, рахунків відповідно до національних стандартів (положень) бухгалтерського обліку та бухгалтерської обробки документів; набуття практичних навичок документального оформлення господарських операцій, ведення облікових реєстрів, складання фінансової звітності.

Предмет: об'єкти бухгалтерського обліку та їх оцінка, загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку, облікові процедури, фінансова звітність.

Основний зміст: Документація господарських операцій. Регістри бухгалтерського обліку. Облік грошових коштів, розрахунків та кредитів банку. Облік на торговельних підприємствах. Облік розрахунків з оплати праці. Облік капіталів. Облік основних засобів, малоцінних, швидкозношуваних предметів. Облік витрат на збут та фінансових результатів торговельної діяльності. Бухгалтерська та фінансова звітність.

Місце у структурно-логічній схемі: після вивчення [МПН-01, МПН-04, МПН-07], передує вивченню [ПП-07, ПП-08, ПП-10].